

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie**

Rzeszów, dnia lutego 2010 r.

**Pan
Robert Choma
Prezydent
Miasta Przemyśla**

LRZ-410-31-02/2009
P/09/074

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej *ustawa o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie przeprowadziła w Urzędzie Miejskim w Przemyśle kontrolę realizacji w latach 2007- 2009 zadań wynikających z ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o *mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* (Dz. U. Nr 17, poz. 141 ze zm.).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 25 stycznia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację zadań wynikających z ustawy o *mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*.

1. W kontroli ustalono, iż według stanu z 27 listopada 2009 r. do mniejszości narodowej ukraińskiej należało 139 osób (tj. 0,2% mieszkańców Gminy), a do mniejszości etnicznej romskiej - 138 osób.

2. Realizowane przez Gminę zadania swym zakresem były zgodne z zadaniami określonymi w art. 18 ust. 2 w/w ustawy o *mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*. Na ich realizację w latach 2007-2009 przeznaczono ogółem

5.498.623,46 zł, z tego z budżetu Państwa - 3.347.464,85 zł, zaś ze środków własnych Gminy - 2.151.158,61 zł. Przeciętnie rocznie na jedną osobę stanowiącą mniejszość narodową i etniczną wydatkowano 8.486 zł.

3. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizowane przez Gminę od 2005 r. programy współpracy pod nazwą *Karta Współpracy Gminy Przemysł z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Do udziału w pracach nad projektami programów zapraszani byli przedstawiciele organizacji pozarządowych, w tym organizacji skupiających mniejszości. W trakcie prowadzonych prac organizacje uprawnione były do zgłaszania uwag i propozycji, zarówno w zespołach roboczych oraz na forum przedstawicieli władz miasta.

Dla lepszego rozpoznawania specyficznych potrzeb i problemów mieszkańców Gminy, w tym stanowiących mniejszość narodową i etniczną, z inicjatywy władz Gminy i przedstawicieli organizacji pozarządowych utworzono grupy robocze do spraw: rodziny, dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych, kultury i edukacji, a także osób biednych i bezdomnych. Nie zrealizowano przy tym zamierzenia powołania grupy roboczej ds. mniejszości narodowych i etnicznych, głównie wskutek wydłużonych prac przy tworzeniu Stowarzyszenia Romów Przemyskich.

4. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie inicjatywę i pomoc Gminy przy tworzeniu Stowarzyszenia Romów Przemyskich. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli współpraca z tą organizacją usprawnia realizację projektów i przedsięwzięć, a także orientuje lepiej władze Gminy w możliwościach ekonomicznego usamodzielniania się tej grupy etnicznej.

W aspekcie współdziałania Urzędu ze Związkiem Ukraińców w Polsce, z ustaleń kontroli wynika, że mimo realizowanych przez Urząd działań Związek krytycznie ocenia współdziałanie z Gminą w tym zakresie, sygnalizując m. in. nieznamość potrzeb, uprzedzenia i brak dobrej woli. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, wypracowanie z udziałem Związku zasad współdziałania w sprawach dotyczących mniejszości, pozwoliłoby lepiej zrozumieć tej organizacji możliwości Gminy w zakresie potrzeb mniejszości ukraińskiej.

5. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie przekazanie przez Gminę subwencji oświatowej, wraz z jej zwiększeniem ze środków własnych Gminy, do szkół do których uczęszczali uczniowie stanowiący ukraińską mniejszość narodową i romską mniejszość etniczną. Środki finansowe skierowane do Zespołu Szkół Ogólnokształcących (ZSO), w którym nauczano w języku ukraińskim, znacząco przekraczały subwencję oświatową:

o 54% w 2007 r. (subwencja stanowiła 783.867 zł - przekazano 1.207.517 zł), o 64,5% w 2008 r. (subwencja stanowiła 845.814 zł - przekazano 1.391.114 zł) i o 63% w 2009 r. (subwencja stanowiła 950.217 zł - przekazano 1.548.615 zł).

Źródłem zwiększenia środków skierowanych do ZSO były środki własne Gminy. Pozwoliło to na prowadzenie szerokiego zakresu i różnorodności dodatkowych zadań edukacyjnych umożliwiających zarówno wyrównywanie poziomu wiedzy uczniów w ramach realizowanego podstawowego programu nauczania, jak też w ramach zajęć dodatkowych w zakresie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, językowej i religijnej.

6. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli dodatkowe zajęcia edukacyjne dla uczniów romskich były prowadzone w ograniczonym stopniu. Zorganizowano je w jednej z dwóch szkół, do których uczęszczali uczniowie romscy - w Szkole Podstawowej Nr 5 w Przemyślu, nie zorganizowano ich natomiast w Gimnazjum Nr 3 w Przemyślu.

Oszacowane przez Urząd do celów niniejszej kontroli wydatki na dodatkowe zajęcia edukacyjne dla uczniów romskich były zdecydowanie niższe od kwoty zwiększonej subwencji na te cele. Zwiększona subwencja wynosiła: w 2007 r. 29.496 zł, natomiast kwota wydatkowana na dodatkowe zajęcia edukacyjne stanowiła 944 zł (3,2% zwiększonej subwencji), w 2008 r. 44.559 zł - wydatki na dodatkowe zajęcia edukacyjne 3.536 zł (7,9% zwiększonej subwencji), w 2009 r. 49.476 zł - wydatki na dodatkowe zajęcia edukacyjne 12.545 zł (25,3% zwiększonej subwencji).

W kontroli ustalono, że zaktywizowanie działań w kierunku rozpoznawania potrzeb i zachęcania uczniów pochodzenia romskiego do uczestniczenia w dodatkowych zajęciach edukacyjnych nastąpiło dopiero w 2009 r., kiedy zatrudniono asystenta romskiego, po staraniach trwających od 2005 r.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli aktywizacja tych działań nie doprowadziła jednak do pełnego rozeznania i zorganizowania, w ramach przyznanych dodatkowych środków z subwencji oświatowej, zakresu dodatkowych zajęć edukacyjnych dla mniejszości romskiej, umożliwiających nadrobienie zaległości, odrabianie zadań domowych w szkole pod nadzorem nauczyciela, zachęcanie dzieci do udziału w konkursach, olimpiadach szkolnych oraz zawodach sportowych, a także w zajęciach podtrzymujących tożsamość etniczną. Upowszechnieniu edukacji dzieci romskich utrudniał również brak w Urzędzie rozeznania, co do liczby osób stanowiących romską mniejszość, w tym liczby dzieci w wieku szkolnym. Według Urzędu naukę w szkołach pobierało 8 dzieci romskich, podczas gdy w kontroli stwierdzono, że w Przemyślu zamieszkiwało 15 dzieci romskich w wieku szkolnym. Fakt ten potwierdzał zasadność zawartej w analizie *Programu na rzecz*

społeczności romskiej zamieszkałej w mieście Przemyślu uwagi o nie kontynuowaniu nauki przez dzieci romskie w wieku szkolnym, już na poziomie szkoły podstawowej (rezygnacja po II lub III klasie).

7. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia podjętą w latach 2007- 2009 realizację *Programu na rzecz społeczności romskiej zamieszkałej w mieście Przemyślu* w kierunku doprowadzenia do uczestnictwa Romów w życiu społeczeństwa obywatelskiego i niwelowania w ten sposób różnic dzielących tę grupę od reszty społeczeństwa. W tym celu władze Gminy zainspirowały środowisko społeczności romskiej do zawiązania Stowarzyszenia Romów Przemyskich, z którym podjęto działania zmierzające do upowszechniania edukacji, poprawy sytuacji bytowej i nabywania umiejętności funkcjonowania Romów w społeczeństwie obywatelskim.

Celem tych działań, mających charakter długofalowy i zachowujących kulturową odrębność Romów, było wypracowywanie mechanizmów pozwalających zmniejszać, obciążającą budżet Państwa i Gminy doraźną pomoc socjalną i wspierać inicjatywy gospodarcze tej społeczności.

8. W kontroli ustalono, że brak podstawowych kwalifikacji był główną przyczyną bezrobocia wśród romskiej mniejszości etnicznej. Stwierdzono przy tym, że Urząd nie posiadał danych w zakresie liczby bezrobotnych Romów. Oszacowana przez Urząd na potrzeby kontroli liczba bezrobotnych Romów była przeszło 2-krotnie mniejsza od stanu wskazanego przez przedstawiciela Stowarzyszenia Romów Przemyskich.

9. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia remonty przeprowadzone w mieszkaniach Romów w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej zamieszkałej w mieście Przemyślu*. Poprawie uległy warunki mieszkaniowe i stan techniczny wyremontowanych w 2007 r. 16 mieszkań, zasiedlonych przez 57 osób, w tym przez 3 osoby samotne i 16 dzieci oraz 14 mieszkań wyremontowanych w 2008 r. zasiedlonych przez 49 osób, w tym przez 3 osoby samotne i 15 dzieci.

Rzeczowy zakres wykonanych remontów polegał na wymianie okien, drzwi, podłóg, pieców, kuchni oraz węzłów sanitarnych. Z wykonanych remontów sporządzone zostały sprawozdania, zgodne z warunkami zawartych umów, wraz z zestawieniami opisanych faktur oraz zakwalifikowanymi wydatkami według załącznika nr 4 do zarządzenia nr 32 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 czerwca 2005 r.

10. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie podejmowane działania wspomagające przybliżanie społeczności stanowiącej większość narodową znaczenia kulturowego i problematyki mniejszości narodowych i etnicznych. Odnosi się to m. in. do

Festiwalu GALICJA, wydawnictwa kwartalnika Przemyski Przegląd Kulturalny, organizacji wystaw: „Chasydzi inaczej”, „Hatikva”, „Ekslibrysy”, „Święte wizerunki wschodu i zachodu”, „Warsztat konserwatora i ikonografia”, organizacji wystawy i zakup fotografii „Dialog międzykulturowy”, sesji popularnonaukowej w ramach Wielokulturowego Festiwalu GALICJA, Konkursu Recytatorskiego IV Spotkania z Literaturą Europejską, odsłonięcia tablicy pamiątkowej na budynku Biblioteki (dawnej synagodze).

11. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie prowadzenie przez Gminę dialogu z ukraińską mniejszością narodową i romską mniejszością etniczną w ramach Strategii Sukcesu Miasta Przemyśla, w której jako cel strategiczny określono wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Przemyśle, poprzez współpracę z sektorem organizacji pozarządowych oraz budowę zaufania do władz samorządowych

Prowadzone przez Gminę działania tworzyły płaszczyznę współpracy z organizacjami skupiającymi mniejszość narodową i etniczną, a także zapewniały tym organizacjom możliwość ich wzmacniania i rozwoju poprzez wnoszone inicjatywy.

Gmina realizując Strategię Sukcesu Miasta Przemyśla, a także za przyczyną funkcjonowania jej struktur organizacyjnych (Rady, Prezydenta, Wiceprezydentów, Wydziałów Urzędu Miasta Przemyśla), dokonywała rozeznania potrzeb zamieszkujących teren jej działania mniejszości narodowych i etnicznych, z uwzględnieniem podtrzymywania tożsamości narodowej i etnicznej w obszarach: oświaty, kultury, spraw obywatelskich, pomocy społecznej, w tym poprawy warunków mieszkaniowych. W ramach tych działań Gmina dokonała zwrotu na rzecz Związku Ukraińców w Polsce budynku, położonego w Przemyśle przy ul. Kościuszki 5, wybudowanego przed II wojną światową ze składek ówczesnej społeczności ukraińskiej.

Cele te uwzględniane były w uchwałach Rady Miejskiej w Przemyśle w sprawie budżetu Miasta na lata 2007 - 2009.

12. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie było przypadków skarg w sprawach związanych z poszanowaniem praw mniejszości.

13. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie współdziałanie Gminy z Wojewodą Podkarpackim w zakresie spraw określonych w art. 22 ust. 1 ustawy o *mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1) podjęcie działań w celu zwiększenia w prowadzonych szkołach dodatkowych zajęć edukacyjnych umożliwiających uczniom romskim udział w zajęciach wyrównawczych

prowadzonych w ramach programu nauczania,

2) współdziałanie ze Stowarzyszeniem Romów Przemyskich w zakresie ustalania liczby społeczności romskiej, w tym dzieci w wieku szkolnym i kontrolowanie na tej podstawie gospodarki środkami pomocy społecznej oraz realizacji obowiązku szkolnego przy wykorzystaniu w tym celu środków finansowych ze zwiększonej subwencji oświatowej.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezydenta w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Prezydentowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.